

PP ID nr. 47528 Gerontologi

Afsender:

Dansk Gerontologisk Selskab

Tornebuskegade 7 1. sal

1131 København K

ISSN: 1604-8644

Ja, men...

Lige før sin 95-års fødselsdag fik Laura afasi. Kronikken handler om hendes sygdom og de behandlingmuligheder, der blev tilbudt hende

En forårsdag vågnede Laura op i en hospitalsseng, forvirret. Efter en hjerneblødning havde hun mistet evnen til at tale (afasi) og desuden også mistet kontrollen over visse dele af sin krop, især ansigtsmuskulaturen omkring munden (apraxi), så hun ikke kunne spise. Før sin hjerneblødning var Laura velfungerende, omend lidt bevægelsesbegrænset pga. et "træt" hjerte. Hun boede hjemme, lavede selv mad og yndlingsudsendelsen var den direkte transmission fra Folketinget. Familie og hjemmehjælpere elskede at komme hos hende, fordi hun også spurgte interesseret til deres liv og gøremål.

Efter en uges tid på hospitalet med sondemad og supper blev Laura i stand til at spise selv, og i løbet af de følgende måneder begyndte hendes skæve mund at rette sig op igen. Resten af kroppen havde hun ingen problemer med at bevæge som tidligere, men den var træt og modvillig, og det blev hun også, efterhånden som hun skulle lære at leve med sit talehandicap, ikke mindst pga. den mangel på konstruktiv hjælp, hun blev mødt med fra professionel side.

Først blev Laura overført til det regionale center for hjernetræning. Her lå hun på en to-sengsstue i mange måneder. Personalet på institutionen havde ikke tid til at tale ret meget med hende, og i øvrigt havde talepædagogen vurderet, at Laura hverken forstod ret meget eller fik noget ud af sprogtræning, så der var ikke grund til at bruge megen tid på hende; en belejlig vurdering, hvis

man i forvejen har nok at se til. Familien mente imidlertid, at Laura ret hurtigt blev klar i hovedet igen og faktisk forstod, hvad man sagde til hende. De syntes godt, at de kunne kommunikere med Laura og forstod - om ikke alt - så dog en del af det, hun prøvede at fortælle dem, selv om de eneste ord, hun kunne sige, var *Ja, men*. Det var ikke let at overbevise personalet om, at Laura fx havde galdeproblemer eller havde smerter i fødderne. Mens Laura var på hjernecenteret, lå den overordnede kontrol med hendes adgang til såvel medicin som fodterapeut hos personalet, og når de ikke anerkendte hendes evne til at forstå, anerkendte de heller ikke hendes forsøg på at kommunikere, fx. om sine behov. Denne opfattelse var hos personalet så grundlæggende, at de ikke mente, at talepædagogen havde nogen afgørende betydning, fx. deltog der ingen talepædagog i den obligatoriske pårørende-samtale på hjernecenteret, skønt Lauras egentlige diagnose var afasi, altså taleproblemer.

Det var en svær tid. En ting er, at man ikke kan tale, men når man ikke anerkendes som tænkende menneske, anerkendes man næsten heller ikke som menneske. Laura blev mere og mere deprimeret. Hendes liv foregik i en seng på en stue sammen med et meget sygt, sovende eller jamrende menneske, og samtidig med at hun selv skulle lære at leve med at have mistet evnen til at tale, oplevede hun - værst af alt - mangel på anerkendelse som menneske.

Endelig blev hun overført til en af

kommunens aflastningsafdelinger, hvor personalenormeringen var bedre, og personalet demonstrerede langt bedre indsigt i menneskelige følelser. Og familien ville ikke give op, men forsøgte at tale med Laura og lære hende at sige ord, sang med hende og fandt billedbøger frem. Kun pga. familiens insistensen på at få en talepædagog til Laura, blev hun til sidst tildelt to besøg.

Talepædagogen blev ved disse besøg ret imponeret over Lauras kommunikationsevne; ifølge journalen kunne Laura jo nemlig hverken forstå eller tale. Men nu viste det sig, at Laura kunne sige ord, fx *vaskemaskine*, eller *har du været på arbejde*, og talepædagogen fik klart indtryk af, at Laura forstod alt, hvad man sagde til hende.

Alligevel kunne der ikke bevilges mere taletræning til Laura i hjemmet. Hun kunne ansøge om træning, hvis hun var villig til at tage med en handicapbus til regionens kommunikationscenter, en tur på ca. 5 timer to gange ugentlig. Det orkede hun ikke. Så det er fortsat familien, der træner med hende. Hun kan "læse" en billedbog, tælle til 20 og remse navnene på sin store familie op. Og det giver selvtillid, håb og bedre humør. Fx kan hun ligefrem more sig kosteligt over, at hun kan komme til at sige *gris*, når hun egentlig skal sige *gris*. Men offentlig hjælp har hun stort set ikke fået. Var det mon anderledes, hvis hun var 45, og ikke 95 år?

*Anne Leonora Blaakilde
Folklorist, redaktør*

Næste nummer af Gerontologi kommer til marts 2009